

**СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ФАКУЛЬТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ**

КАФЕДРА КУЛЬТУРОЛОГІЇ

СИЛАБУС

КУЛЬТУРА В ДИСКУРСІ ПСИХОАНАЛІЗУ

Ступінь вищої освіти:	другий (магістерський)
Галузь знань:	03 Гуманітарні науки
Спеціальність:	034 Культурологія
Освітньо-професійна програма:	Культурологія
Форма навчання	Денна, заочна
Курс	II (денна), II (заочна)
Семестр	I (денна), I (заочна)
Освітня кваліфікація:	Магістр культурології
Професійна кваліфікація:	Фахівець з проєктної та організаційної діяльності у сфері культури і мистецтва. Викладач закладу вищої освіти

ЗАТВЕРДЖЕНО
Протокол
засідання кафедри культурології
№ 5 від «24» червня 2020 р.

ЛУЦЬК – 2020

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна / заочна форма навчання	Галузь знань: 03 Гуманітарні науки Спеціальність: 034 Культурологія Освітня програма: Культурологія Освітній рівень: магістр	Нормативна
Кількість годин / кредитів 120/4		Рік навчання – 1 курс
		Семестр - 1 семестр
		Лекції – 20 год.
ІНДЗ: <u>є / немає</u>		Практичні (семінарські) – 16 год.
		Самостійна робота - 76 год.
		Консультації - 8 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання		українська

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові: **Бондарук Сергій Олексійович**

Науковий ступінь: **кандидат філософських наук**

Вчене звання: **доцент**

Посада: **доцент кафедри культурології**

Контактна інформація: моб. тел. 0501011453, 068 8997343,

ел. адреса: sbondaruk1@gmail.com

Дні занять: вересень-грудень 2021

(<https://eenu.edu.ua/uk/structure/faculties-and-institutes/fakultet-kulturi-i-mistectv-0?>)

III. Опис дисципліни

1. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Програма навчальної дисципліни “Культура в дискурсі психоаналізу” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності “Культурологія”. Предметом вивчення навчальної дисципліни є культура в контексті психоаналітичних вчень, започаткованих З.Фройдом та його послідовниками. В запропонованому курсі психоаналіз розглядається в історичному становленні з акцентом на ті концепції та ідеї, які спрямовані на виявлення глибинних психічних мотивів творчості і культуротворення в цілому. Перший змістовний модуль курсу присвячений розгляду витоків та основних положень психоаналізу З.Фрейда та К.-Г.Юнга, їх ідей щодо впливу несвідомих психічних процесів на творчість та культуру людства. В другому змістовному модулі висвітлюються соціокультурні імплікації ідей послідовників психоаналізу, в тому числі, неофройдистів, та їх погляди на становлення особистості в культурі.

2. Пререквізити

3. Мета і завдання навчальної дисципліни.

Метою викладання навчальної дисципліни “Куль

Результати навчання (компетентності).

- Знати: основні передумови та генезу психоан

[illegible]

Назви змістових модулів і тем 1	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лекц.	Практ. (Семін).	Лаб.	Конс	Сам. роб.	*Форма контролю / Бали
2	3	4	5	6	7	8	
Змістовий модуль 1. Культура в контексті психоаналітичної теорії несвідомого							
Тема 1. Передумови виникнення психоаналізу	10	2	-			8	Р/4
Тема 2. Основні положення вчення З.Фрейда про несвідоме	14	2	2		1	8	РМГ/4
Тема 3. Суспільство і проблеми культури в концепції З.Фрейда	12	2	2		1	8	РМГ/4
Тема 4. Психологія творчості та філософія мистецтва К.Г.Юнга	18	2	4		2	10	ДС/4
Модульна контрольна робота							МКР/30
Разом за змістовим модулем 1	54	8	8		4	34	46
Змістовий модуль 2. Соціокультурні ідеї фрейдизму та неофрейдизму							

Тема 5. Соціокультурні аспекти індивідуальної психології А.Адлера та «сексуально-економічного методу» В.Райха.	18	2	2		1	10	РМГ /4
Тема 6 Проблема відчуження та її соціоморальні аспекти у вченні К.Хорні.	22	4	2		1	10	ДС/4
Тема 7. Гуманістичний психоаналіз Е.Фромма: проблематика людської духовності та свободи. Роль несвідомого в культурі.	20	4	4		1	10	ДС /4
Тема 8. Соціокультурні імплікації сучасних психоаналітичних учень	22	2	-		1	12	Р/4
Модульна контрольна робота							МКР/30
Разом за змістовим модулем 2	66	12	8		4	42	46
Індивідуальне завдання							ІНДЗ/8
Усього годин	120	20	16		8	76	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ІНДЗ – індивідуальне завдання, РМГ – робота в малих групах, МКР– модульна контрольна робота, Р – реферат, або ж аналітичне есе.

6. Завдання для самостійного опрацювання.

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Вплив психічного досвіду на становлення та соціалізацію індивіда на прикладі особистості З.Фрейда	8
2	Фрейдівська символіка сновидінь та її вияви у мистецтві	8
3	Репресивний характер культури як стимул до творчості	8
4	Міфологія, релігія та художня творчість через призму теорії архетипів К.-Г.Юнга	10
5	Соціокультурні ідеї А.Адлера і В.Райха в контексті суспільних рухів ХХ-го ст.	10
6	Базальна тривога і проблеми соціокультурної самореалізації особи в концепції К.Хорні	10
7	Проблеми свободи і культури в гуманістичному психоаналізі Е.Фромма	10
8	Сучасні тенденції у психоаналізі та проблеми культури	12
	Разом	76

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента. Відвідування занять студентами є обов'язковими, допускаються пропуски занять з поважних причин (хвороба студента, сімейні обставини тощо).

Теми пропущених занять повинні бути відпрацьовані студентом самостійно і здані викладачу у вигляді індивідуальних завдань. Якщо студент має вагомі причини,

які не дозволяють йому систематично відвідувати заняття, він може перейти на вільний графік з дозволу декана факультету.

Політика щодо академічної доброчесності. Підготовані студентом індивідуальні завдання (*проблемні завдання, реферати, творчі роботи, есе*) мають продемонструвати поглиблене вивчення джерел, змістовність і глибину розкриття теми, творчий підхід і самостійність мислення, оригінальність висновків. За потреби студент може отримати консультацію у викладача у позааудиторний час. Студенти мають дотримуватись етичних норм академічної доброчесності та не допускати обману й академічного плагіату. Під академічним плагіатом розуміється оприлюднення (частково або повністю) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання (цитування). подання робіт, які є не вашими особистими розробками, копіювання чужих ідей без відповідного цитування.

Політика щодо дедлайнів (крайній термін) та перескладання. Диференційований залік проводиться в терміни, визначені деканатом у 1-му семестрі. Студентам, що не з'явилися на диференційований залік з поважних причин дозволяється перескладання в інший термін, встановлений деканатом. Третя й остання спроба складання заліку відбувається за присутності комісії з трьох викладачів, яких визначає деканат, включаючи викладача, який викладав дисципліну.

Методи та засоби діагностики успішності навчання

Поточний контроль, завданням якого є перевірка студентами вивченого матеріалу, визначення ступеня його засвоєння, вироблення навчальних та дослідницьких навичок, формування вміння самостійної роботи з філософськими текстами та спроможності їх осмислення і інтерпретації; а також вироблення навичок письмової та усної самопрезентації.

Поточний контроль здійснюється за такими напрямками:

- ✓ контроль за систематичністю та активністю роботи на семінарських заняттях (усне та письмове опитування);
- ✓ контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання поза рамками аудиторних занять (індивідуальні співбесіди);
- ✓ контроль за рівнем засвоєння та творчого опрацювання у вигляді контрольних завдань;
- ✓ контроль за виконанням індивідуального навчально-дослідного завдання для самостійного опрацювання поза рамками аудиторних занять.

Модульний контроль здійснюється у формі написання контрольних робіт. На модульну контрольну роботу виносяться питання, розглянуті під час вивчення змістового модуля на лекціях, семінарах і самостійно.

V. Підсумковий контроль

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль (макс = 40 балів)		Модульний контроль (макс = 60 балів)	Загальна кількість балів
Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3	

Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				ІНДЗ	МКР 1	МКР 2	
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	8	30	30	100
4	4	4	4	4	4	4	4				

**Максимальна кількість балів,
яку може отримати студент за види навчальних робіт:**

Семінарські заняття – (за роботу на одному занятті – 4 бали; у тому числі – відповідь на питання – 3 бали, доповнення – 1 бал) – 32 бали;

індивідуальне навчально-дослідне завдання – 8 балів;

модульна контрольна робота №1 – 30 балів;

модульна контрольна робота №2 – 30 балів.

Критерії оцінювання:

Семінарських занять:

- змістовність, глибина висвітлення проблеми;
- логічна послідовність викладу матеріалу;
- підкріплення викладу конкретними прикладами;
- власна точка зору на проблему;
- засвоєння категоріального апарату;
- опрацювання джерел з теми заняття;
- вміння зробити висновки, узагальнення;
- активна участь в обговоренні та дискусіях.

Самостійної та індивідуальної роботи (проблемні завдання, реферати, творчі роботи, індивідуальні науково-дослідні завдання):

- поглиблене вивчення джерел,
- опрацювання категоріального апарату;
- актуальність та складність обраної проблеми;
- змістовність, глибина розкриття теми;
- опрацювання літератури: кількісні і якісні параметри;
- творчий підхід, самостійність мислення.

Повне й глибоке змістовне розкриття питань по темі оцінюється 4 балами; достатній рівень розкриття – 3 балами; часткове розкриття – 2 балами; поверхневе й неповне розкриття – 1 балом; якщо зміст теми зовсім не розкрито – 0 балів.

Формою підсумкового семестрового контролю є залік, у випадку незадовільної підсумкової оцінки або за бажанням підвищити рейтинг студент може добрати бали, виконавши певний вид індивідуальних завдань (наприклад, перездати якусь тему, написавши підсумковий реферат, есе тощо). На залік виносяться основні питання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отриманні знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

Орієнтовний перелік питань до заліку

1. Передумови виникнення та витоки психоаналізу.
2. Наукова еволюція З.Фрейда.
3. Основні положення вчення Фрейда про безсвідоме.
4. Фрейдівська концепція художньої творчості.
5. Структура і психодинаміка особи за Фрейдом.
6. Суспільство і культура у вченні Фрейда.
7. Релігійознавча концепція Фрейда.
8. Фрейдівський аналіз первісної культури.
9. Аналіз Фрейдом явищ масової психології.
10. Особливості концепції особистості за К.Г.Юнгом.
11. Структура особи за Юнгом.
12. Специфіка юнгівської концепції безсвідомого. ІЗ. Поняття архетипу у Юнга.
14. Поняття комплексу у Юнга.
15. Архетипи колективного безсвідомого за Юнгом.
16. Психологія творчості та філософія мистецтва К.Г.Юнга.
17. Міфологія концепції Юнга.
18. Релігійознавчі ідеї Юнга.
19. Основні ідеї індивідуальної психології А.Адлера.
20. Поняття комплексу неповноцінності та його соціокультурне значення за Адлером.
21. Аналіз Адлером індивідуально-психологічних факторів творчого процесу.
22. Структура особистості за В.Райхом.
23. Типи особи та їх соціальні імплікації за Райхом.
24. "Сексуально-економічний метод" Райха.
25. Ідея "сексуальної революції" Райха і молодіжні рухи 1960 рр.
26. Культурно-філософська психопатологія К.Хорні: основні ідеї.
27. Проблема відчуження та її інтерпретація у К.Хорні
28. Структура, функції і типи особи та їх реалізація на соціальному рівні за К.Хорні.
29. Концепція природи людини у гуманістичному психоаналізі Е.Фромма.
30. Типологія людських потреб та особливості їх задоволення за Фроммом.
31. Е.Фромм про соціальний характер. Проблема відчуження.
32. Проблема несвідомого в культурі за Е.Фроммом.
33. Ідея цілісності культурного буття у вченні Фромма.
34. Кохання і людська самореалізація у Е.Фромма.
35. З.Фрейд "Тотем і табу".
36. З.Фрейд "Майбутнє однієї ілюзії".
37. К.Г.Юнг "Про архетипи колективного безсвідомого".
38. К.Г.Юнг "Психологія та релігія".
39. Е.Фромм "Психоаналіз та релігія".
40. Концепція свободи особи в роботі Е.Фромма "Втеча від свободи".
41. Історичний аспект проблеми "екзистенціальної дихотомії" за Е.Фроммом.
42. Соціально-психологічні механізми "втечі від свободи" за Е.Фроммом.
43. Світ людської суб'єктивності як джерело моралі. Е.Фромм "Людина для самої себе".
44. Символи як єдина універсальна мова людства. Е.Фромм. "Забута мова".
45. А.Адлер "Достоевський".

Примірна тематика ІНДЗ (творчих робіт, есе):

1. Особливості фрейдівської концепції художньої творчості. Мотиви творчості.
2. Мистецтво як процес сублімації за Фройдом.
3. Фрейдівська концепція культури.
4. Вчення Фрейда про суспільство і морально-етична проблематика.
5. Фрейдівська концепція походження міфології.
6. Релігійознавча концепція Фрейда.
7. Загальна характеристика аналітичної психології К.-Г.Юнга.
8. Порівняльний аналіз концепцій свідомості та несвідомого З.Фрейда і К.-Г.Юнга.
9. Застосування теорії архетипів Юнга до художньої творчості.
10. Антропологічна і соціальна проблематика К.-Г.Юнга.
11. Соціокультурні детермінанти “вільного психоаналізу” А.Адлера.
12. А.Адлер про причини і кінцеву мету соціального і духовного розвитку.
13. Індивідуальне і соціальне в психоаналітичній концепції В.Райха.
14. Теорія “сексуальної революції” В.Райха та проблема молодіжних контркультурних рухів.
15. К.Хорні про соціокультурну детермінованість несвідомого.
16. Творчість як самореалізація за К. Хорні.
17. Е.Фромм про соціальні детермінанти становлення особи та суперечливість людського існування.
18. Вчення Е.Фромма про принципи організації суспільства, типи свідомості й характеру.
19. Структура, функції і типи особи та їх реалізація на соціальному рівні за К.Хорні.
20. Концепція природи людини у гуманістичному психоаналізі Е.Фромма.
21. Типологія людських потреб та особливості їх задоволення за Фроммом.
22. Е.Фромм про соціальний характер. Проблема відчуження.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 – 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 – 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Александер А., Селесник Ш. Человек и его душа: Познание и врачевание от древности и до наших дней. – М., 1995.
2. Боров Ю. Зстетика. – М.,1988.

3. Борев Ю.В. Художественные направления в искусстве XX века. – К., 1986.
4. Буржуазные концепции культуры: кризис методологии. –К., 1980.
5. Буржуазная философия XX века. – М., 1974.
6. Джемс У. Психология. – М., 1991.
7. Долгов К.М. От Кьеркегора до Камю. – М., 1990.
8. Зарубежная эстетика и теория литературы XIX–XX в.–М., 1967.
9. Зотов А.Ф. Мельвиль Ю.К. Буржуазная философия середины XIX – начала XX века. – М.,1988.
10. История философии и вопросы культуры. – М., 1975.
11. История эстетической мысли. –Т.3,4.–М., 1986.–1987.
12. Категории философии и категории культуры. – К., 1983.
13. Левчук Л.Т. Інтуїтивізм і проблеми художньої творчості.–К., 1969.
14. Левчук Л.Т. Мистецтво в боротьбі ідеологій.–К.,1985.
15. Левчук Л.Т. Психоданаліз і художественное творчество.–К., 1980.
16. Левчук Л.Т. Психоданаліз: от бессознательного к "усталости от сознания".–К.,1989.
17. Лейбин В. М. Психоданаліз і філософія неопрейдизма.–М., 1977.
18. Лейбин В. Фрейд, психоданаліз і сучасна західна філософія.– М.,1990.
19. Лекції з історії світової та вітчизняної культури. - Львів, 1994.
20. Мельвиль Ю.К. Пути буржуазной философии XX века.–М.,1983.
21. Модернизм: анализ и критика основных направлений.–М., 1980.
22. Нарский И. С. Западно–европейская философия XIX века.–М., 1976.
23. Проблема человека в западной философии. – М., 1988.
24. Проблема человека в современной философии.–М., 1969.
25. Руткевич А.М. От Фрейда к Хайдеггеру.–М.,1985.
26. Самосознание европейской культуры XX в.–М.,1991.
27. Современная буржуазная философия.–М., 1978.
28. Современная западная социология :Словарь. –М., 1990.
29. Современная западная философия: Словарь .–М. ,1991.
30. Сумерки богов. – М.,1989.
31. Философский словарь. – М. ,1991.
32. Франкл В. Человек в поисках смысла. –М., 1990.
33. Фрейд З. Психология бессознательного.–М.,1989.
34. Фромм Э. Душа человека.М., 1992'/
35. Эстетика: Словарь. – М. ,1989.
36. Юнг К.-Г. О современных мифах / К.-Г. Юнг. – М., 2004. – 204 с.
37. Юнг К.Г.Архетип и символ. – М.,1986.
38. Юнг К.Г.Феномен духа в искусстве и науке // Собр.соч.–Т.15.–М. ,1992.
39. Ярошевекий М.Г. История психологии. – М.,1985.

Додаткова література:

1. Гамсун К. Собрание соч. – Т. 1,2. – М., 1992.
2. Гарин И.Воскрешение духа. – М., 1992.
3. Гессе Г. Гра в бісер. – К.,1983.
4. Дали С. Дневник одного гения. – М.,1991.
5. Джойс Дж. Улисс. – М.,1992.
6. Крючкова В. Антиискусство: теория и практика авангардистских движений. – М.,1963.
7. Крючкова В.А. Социология искусства и модернизм.–М.,1979.
8. Куликова И.С. Философия и искусство модернизма. – М. ,1974.